

La lenta agonia del zoològic de València

Tot esperant Noè

Des de fa vint-i-sis anys el zoològic de València espera que l'administració solucione els seus greus problemes d'instal·lació.

En aquest país l'oblit podria arribar a representar l'essència fonamental, la idiosincràsia, del poble valencià. Aquest posseeix sens dubte una habilitat especial per a oblidar-ho quasi tot, o almenys per a fer aparença de no recordar-se'n. Entre els casos més sublims d'aquesta categoria que trobem registrats en la història moderna de València, figura la singular aventura del zoològic, que des de l'any 1965 es troba situat de manera "provisional" als Vivers Municipals. Aquesta provisionalitat, que ha durat vint-i-sis anys i que duu camí de durar-ne uns quants més, n'és una prova més del desinterès que el poble valencià i la seua administració experimenten quant als temes culturals.

L'AVENTURA DEL ZOOLOGIC

La iniciativa del zoològic va sorgir a principi dels anys seixanta i fou promoguda pel professor de la Universitat de València Ignacio Docavo. La pèrdua, l'any 1932, de la col·lecció de ciències naturals de la Universitat a causa d'un incendi, va suggerir vint anys després la necessitat de recuperar aquest museu i alhora de crear un museu viu, un parc zoològic. No obstant això, malgrat que les dues idees es van dur en un principi endavant, i que moltes institucions estrangeres van donar animals dissecats per a la construcció del nou museu, tan sols la iniciativa del zoològic va ser la que realment va fructificar. Els dos primers animals d'aquest zoològic valencià s'instal·laren al Jardí Botànic, i foren un ximpanzé mascle, de nom Tarzan, que encara sobreviu i que, en certa manera, és la mascota del zoològic, i la lleona Noya, que va regalar la institució El Arca de Noè creada pel pintor Santiago Rusiñol. Posteriorment, amb unes quantes adquisicions més (fonamentalment provinents d'un circ que s'havia desfet, de què era propietària la viuda d'I-

vanov) es va traslladar als Vivers Municipals, amb el nom de Pro zoo de València, anunciant d'aquesta manera el caràcter absolutament provisional de les instal·lacions. És clar que aquest nom fa uns anys es va canviar pel més ressignat de Zoològic de València, perquè —com ens assenyala el director del zoològic, el professor Docavo— els feia vergonya continuar mantenint la vella denominació.

D'aleshores ençà, la història del zoològic ha estat un lluita constant amb l'administració. Més de vint indrets diferents han estat proposats, des de la devesa del Saler fins a uns terrenys d'una aridesa aclaparadora de Paterna, i un a un, per diferents raons —quasi sempre burocràtiques— han estat abandonats.

La situació dels animals del zoològic és lamentable. Aquest, que posseeix una infraestructura del segle dinou, manté els animals en gàbies d'una tristor grisa, en una estat de solitud infrangible. Tarzán, el ximpanzé degà, amb el pèl blanquinós, duu vint-i-sis anys reduït dins d'una cel·la de dimensions irrisòries, i observa amb malenconia els seus visitants. Altres ximpanzés l'acompanyen, fins i tot una femella amb una cria, en cel·les separades. Constantment produeixen aldarulls, colpejant tots alhora les barres d'acer de la cel·la i llançant els aliments al públic, en un intent explícit d'encertar-los. Bubú, un ximpanzé de caràcter clarament reivindicatiu, provinent de Guinea Equatorial, fa, mentre colpeja les barres que l'empresonen, expressives ganyotes de desesperació i odi; mentrestant, una de les mones més joves, d'ulls grans i orelles gruixudes, intenta —amb ansietat típicament simiesca— desfer un gran nus que es troba en la porta de la seua gàbia. No ho aconsegueix, i en un acte de desesperació puja per la tanca de filferro de la cel·la, fet que produeix en la colla d'infants que miren el seu comportament un jòh! d'admiració.

Al costat, un altra mona, de nom Chicote, s'entreté amb el seu sexe és una escena

que provoca rialles amagades en els adolescents. Finalment, un ximpanzé és manté languidament assegut, sumit en una reflexió profunda, que et produeix —perquè recorda una persona— un calfred, una esgarifança recta i acoltellada per l'esquena.

Aquest zoològic produeix a qualsevol amant de la natura, a qualsevol persona amb sensibilitat, una indignació sorda i callada. Només entrar-hi, hi trobem un gàbia on coexisteixen tres espècies de mones: una mona canquera, amb els testicles hiperdesenvolupats conseqüència sens dubte d'un problema hormonal, un cecopitec i una mona caputxina. Si tenim en compte que les tres espècies són territorials, podem imaginar l'estat de constant crisi en què es troben aquests animals.

Al costat, hi ha una família d'hipopòtams, amb el seu fill Barrilet, en dues basses emblanquinades, en què pràcticament no es poden moure. Si continuem caminant, hi veurem un lleó i un tigre coexistir: es duen entre ells perfectament, perquè tots dos tingueren la mateixa mare adoptiva: una gossa, la famosa Mora, que mostrà la valentia d'al·letar-los. Immediatament, trobem les girafes, que llepen els barrots amb una llengua llarga i rugosa, i que a falta d'arbres dels quals pasturar, s'entretenen amb el gust de ferralla de les barres. Mentre, Ròmul, un rinoceront d'una grandària colossal, rumia reduït en un espai ínfim, miserable. Al costat trobem l'antílop Eland, un animal d'una papada tan formidable com la seua evident estupidesa, i molt prop un bou watusi al costat d'un iac llepissós.

No obstant això, és el cérvol del pare David, una espècie que tan sols sobreviu en captivitat, una de les possessions més valuoses, i que malgrat això es troba limitat a un espai esquifit. Aquest estranyíssim cérvol fou descobert pel missioner francès Armand David, en els immensos jardins de l'emperador de Xina. El ramat del palau s'escapà durant unes inunda-

cions, i fou menjat -àvidament, imaginem pels camperols xinesos. Des d'aleshores, tan sols se'n conserven uns quants exemplars en tot el món, i és sens dubte una de les espècies més amenaçades d'extinció.

EL PARC ZOO LòGIC DEL FUTUR

I tanmateix, malgrat la lamentable infraestructura, l'equip del zoològic a càrrec del professor Docavo i del seu ajudant Alberto Sendra, ha aconseguit èxits d'importància. Per exemple, la mona Mirinda no fa gaire va donar a llum a una cria de nom Chispa; o la girafa Estalvia, patrocinada per la Caixa d'Estalvis de València, ha donat fins ara quatre descendents, l'últim dels quals va nàixer el darrer 6 de juny. També els emus, unes aus semblants als estruços i d'una lletjor extraordinària, han produït tanta descendència que cada any el zoològic de València en cedeix algunes parelles a altres zoològics del món.

València necessita, doncs, amb urgència un nou jardí zoològic. Durant la legislatura del darrer equip municipal es va arribar a redactar un informe en què se'n preveia la nova ubicació al final del llit del riu Túria. Era un parc zoològic modern, de vora de 100.000 metres quadrats (enfrent dels 6.000 que té l'actual), constituït per tres illes que representarien la fauna de diversos continents i on els animals es mourien llibertat. També en previst de realitzar activitats de tipus cultural i esportives, que feren del jardí zoològic un lloc d'esplai i entreteniment. No obstant això, de nou -amb el canvi municipal- el projecte ha quedat paralizat.

Es per això que, davant la incertesa, al vell zoològic continuen realitzant-se reformes. Actualment s'espera augmentar l'espai vital dels ximpanzés, que són sens dubte els que més estan sofrint. També s'estan fent unes gàbies per a 40 lloros grisos decomissats recentment per la Guàrdia Civil. Al mateix temps s'està constituint la infraestructura necessària per a la cria de tortugues. Però, malgrat tot això, ja sembla difícil que l'intel·ligent ximpanzé Tarzan, "la primera pedra vivent del zoològic" (com explica l'opuscle que presenta el funcionament del jardí), canvie d'opinió sobre la *zoocie-tat* valenciana. Ha estat vint-i-sis anys observant-la tots els dies des de la seua cel·la, i estic segur que fa temps que n'ha tret les seues conclusions.

Martí Domínguez